

Eikenlaan 11 en omgeving te Sleeuwijk

- Quicksan flora en fauna in het kader van de Wet natuurbescherming -

Opdrachtgever	mRO b.v.
Datum veldbezoek	7 oktober 2019
Kenmerk rapport	Q2019.136- Quicksan flora en fauna Eikenlaan 11 en omgeving te Sleeuwijk
Datum rapport	17 december 2019
Versie	V 3.0
Auteur	K.H. Eymael
Controle	J.M. de Wever

EcoTierra-ecologisch adviesbureau

Postadres: Margijnenenk 12, 7415 JZ Deventer

Bezoekadres: Loods570- Oostzeestraat 2, 7411 MD Deventer

www.ecotierra.nl

info@ecotierra.nl

0570-597418

Dragvlak voor natuur is de basis voor natuurbescherming

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven. EcoTierra- ecologisch adviesbureau is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van EcoTierra- ecologisch adviesbureau; opdrachtgever vrijwaart EcoTierra- ecologisch adviesbureau voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

1 INLEIDING	6
1.1 AANLEIDING	6
1.2 DOELSTELLING	6
1.3 VOLLEDIGHEID ONDERZOEK	6
1.4 GELDIGHEIDSDUUR RAPPORT	7
2 ONDERZOEKSOPZET	8
2.1 BRONNENONDERZOEK	8
2.2 VELDBEZOEK	8
3 PLANGEBIED EN BEOOGDE INGREPEN	9
3.1 PLANGEBIED	9
3.2 GEWENSTE TOEKOMSTIGE SITUATIE EN VOORGENOMEN INGREPEN	12
4 BEVINDINGEN ONDERZOEK	13
4.1 BEVINDINGEN BRONNENONDERZOEK	13
4.2 BEVINDINGEN VELDONDERZOEK	14
5 EFFECTENBEOORDELING	17
5.1 EFFECTEN BESCHERMDE GEBIEDEN/ HOUTOPSTANDEN	17
5.2 EFFECTEN SOORTEN	17
6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES	20
6.1 CONCLUSIE	20
6.2 VRIJBLIJVEND ADVIES	21

BIJLAGEN

1. Rapport nader onderzoek rugstreepad
2. Wettelijk kader
3. Lijst beschermde soorten
4. Jaarrond beschermde nesten
5. Literatuurlijst

SAMENVATTING

In opdracht van mRO b.v. heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Eikenlaan 11 en de directe omgeving ervan te Sleeuwijk (gemeente Altena) een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Het onderzoek heeft zich met name op de soortenbescherming en beperkt op het gebiedsbeschermingsdeel van de wet (Natura2000) gericht.

Het plangebied is gelegen ten zuiden van de bebouwde kern van Sleeuwijk en betreft de zorgwoning Eikenlaan 11 en een gedeelte van het terrein van De Tuinderij (SOVAK). Het terrein bestaat uit moestuinen, wilgenbomen, kassen, een kippenhok en een sloot. Het gebouw van De Tuinderij (Eikenlaan 9) is geen onderdeel van het plangebied.

De initiatiefnemer is voornemens zorgappartementen en parkeerplekken te realiseren. In dit kader zal de zorgwoning Eikenlaan 11 geamoveerd worden en zullen enkele kassen en een klein gedeelte van de moestuinen worden verwijderd. Tevens worden er mogelijk enkele jonge knotwilgen gekapt en enkele kleinere groenstructuren geroid.

Onderhavige quickscan is gebaseerd op een bronnenonderzoek en een veldbezoek. Het veldbezoek heeft plaatsgevonden op 7 oktober 2019.

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant. In de provincie Noord-Brabant is de externe werking van het NNB van toepassing. Het plangebied maakt geen deel uit van het NNB, waardoor ruimtebeslag op voorhand is uitgesloten. Gelet op de afstand (circa 800 meter) tot het NNB en de barrièrewerking van tussengelegen gebouwen, agrarische percelen en infrastructuur, zijn effecten vanuit de externe werking niet aan de orde. Derhalve wordt een nadere procedure in de vorm van een 'nee, tenzij-toets' niet noodzakelijk geacht.

Het plangebied is niet gelegen binnen een straal van 3.000 meter van een Natura2000-gebied. Er zal derhalve geen rechtstreekse aantasting (veroorzaakt door bijvoorbeeld licht, trillingen, geluid of menselijke aanwezigheid) of indirecte aantasting door bijvoorbeeld verdroging plaatsvinden op soorten die voor omliggende Natura2000-gebieden zijn aangewezen.

Thema's als en vermeting/ verzuring (stikstof) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna. Mogelijk dient er een onderzoek naar stikstof plaats te vinden.

Er worden in het kader van het project meerdere (jonge) knotwilgen gekapt. Het onderdeel 'houtopstanden' van de Wet natuurbescherming is echter niet van toepassing in onderhavige situatie, daar er geen houtopstand wordt gekapt (houtopstand is gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 m² of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat).

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde planten, jaarrond beschermde nesten van vogels of beschermde verblijfplaatsen/ exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of niet vrijgestelde soorten waargenomen. Echter, vaste verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen bij de zorgwoning niet worden uitgesloten. De beoogde sloop van de zorgwoning kan tot gevolg hebben dat verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan. Dit is niet toegestaan bij de wet natuurbescherming.

De aanwezigheid van de rugstreeppad binnen het plangebied kan door recent (voorjaar 2019) onderzoek uitgesloten worden.

Algemeen voorkomende vogelsoorten (geen jaarrond beschermd nest) kunnen broeden binnen het plangebied.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan worden geconcludeerd dat in de onderzochte situatie procedurele gevolgen niet uit te sluiten zijn.

- Er dient een nader onderzoek naar vleermuizen plaats te vinden bij de zorgwoning;
- Mogelijk dient er een ontheffing in het kader van de Wnb (soorten) aangevraagd te worden en/of dienen mitigerende maatregelen genomen te worden;
- Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

1 INLEIDING

In opdracht van mRO b.v. heeft EcoTierra- ecologisch adviesbureau aan de Eikenlaan 11 en omgeving te Sleeuwijk (gemeente Altena) een quickscan flora en fauna uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb). Het onderzoek heeft zich met name op de soortenbescherming en beperkt op het gebiedsbeschermingsdeel van de wet (Natura2000) gericht.

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens zorgappartementen en parkeerplekken te realiseren. In dit kader zal de zorgwoning Eikenlaan 11 geamoveerd worden en zullen enkele kassen en een klein gedeelte van de moestuinen worden verwijderd. Tevens worden er mogelijk enkele jonge knotwilgen gekapt en enkele kleinere groenstructuren gerooid.

In verband met de Wet natuurbescherming (Wnb) is het noodzakelijk om voorafgaande aan ruimtelijke ingrepen en inrichting te toetsen of de geplande activiteiten geen negatief effect hebben op beschermde plant- en/of diersoorten en leefgebieden.

1.2 Doelstelling

Het doel van onderhavige quickscan is inzicht geven of de voorgenomen activiteiten een overtreding van de vigerende natuurwetgeving tot gevolg hebben.

Om dit inzicht te verkrijgen worden de volgende vragen beantwoord;

- zijn er binnen het plangebied beschermde dier- en plantsoorten aangetroffen en/of worden deze verwacht?
- wat is de juridische status van deze soorten?
- hebben de voorgenomen activiteiten een (significant) negatief effect op deze soorten?
- ligt het plangebied in of nabij beschermde natuurgebieden, zoals het NNB of Natura2000-gebieden?
- wat zijn de gevolgen en dienen er (mitigerende) maatregelen genomen te worden?
- dient er een nader onderzoek uitgevoerd te worden?
- dient er een ontheffing aangevraagd te worden?

1.3 Volledigheid onderzoek

Een quickscan is een momentopname en kan slechts in beperkte mate uitsluitel geven over de aan- of afwezigheid van soorten. Het kan voorkomen dat soorten niet worden waargenomen tijdens het veldbezoek. Aan de hand expert-judgement en bekende ecologische principes zal een inschatting worden gemaakt over het wel of niet voor kunnen komen van beschermde plant- en diersoorten. Verder is de quickscan geen veldinventarisatie. Veldinventarisaties omvatten meerdere opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd.

1.4 Geldigheidsduur rapport

Afhankelijk van de aangetroffen soorten is de rapportage drie of vijf jaar geldig. Voor Habitatrichtlijnsoorten en vogels met een jaarrond beschermd dient maximaal drie jaar als geldigheidsduur te worden gehanteerd met als voorwaarde dat er weinig (fysieke) veranderingen hebben plaatsgevonden in het plangebied.

2 ONDERZOEKSOPZET

In onderhavige quickscan is de locatie gescreend op de aanwezigheid van beschermde plant- en diersoorten. Er is gestart met een bronnenonderzoek en vervolgens is de locatie bezocht. Het onderzoek zal zich met name richten op de soortenbescherming en beperkt op het gebiedsbeschermingsdeel van de wet (Natura2000).

2.1 Bronnenonderzoek

Alvorens het terrein is bezocht zijn diverse (digitale) verspreidingsatlassen geraadpleegd. De waarnemingen zijn gedaan tussen 2014 en 2019. Hierdoor is indicatief een beeld verkregen of er streng en strikt beschermde soorten voorkomen in het kilometer-/uurhok waarin het plangebied is gelegen.

Diverse kaarten (Natura2000 en natuurbeheerplan) van de provinciale site kaartbank.brabant.nl zijn geraadpleegd in oktober 2019.

Tevens is er op internet gezocht naar openbare rapportages van ecologische onderzoeken die in de directe omgeving van onderhavig plangebied zijn uitgevoerd.

2.2 Veldbezoek

Het plangebied is op 7 oktober 2019 overdag bezocht. Ten tijde van het veldbezoek was het bewolkt bij een temperatuur van rond de 11°C

Het gehele plangebied was ten tijde van het veldbezoek toegankelijk. De directe omgeving van het plangebied is tijdens het veldbezoek eveneens bekeken.

Tijdens het onderzoek is een medewerker van De Tuinderij en een medewerker van de zorgwoning geïnterviewd.

Tijdens het veldonderzoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, graafsporen, nesten, holen, uitwerpselen, haren en dergelijke).

Het onderzoek is uitgevoerd door ecoloog K.H. Eymael met een relevante MBO4 opleiding (ecologie en wildlife management). Tevens worden door de ecologen van EcoTierra-ecologisch adviesbureau diverse relevante cursussen gevolgd, symposia en congressen bezocht en diverse vakbladen en nieuwsbrieven gelezen om de laatste ontwikkelingen te volgen. De onderzoeker is in het bezit van diverse certificaten, waaronder de cursus diersporen voor ecologen (Weylin Tracking).

3 PLANGEBIED EN BEOOGDE INGREPEN

In dit hoofdstuk zijn de onderzoekslocatie en de voorgenomen activiteiten beschreven. Op onderstaande afbeelding is het plangebied weergegeven waarbinnen de activiteiten daadwerkelijk plaatsvinden.

3.1 Plangebied

Het plangebied is gelegen ten zuiden van de bebouwde kern van Sleeuwijk en betreft de zorgwoning Eikenlaan 11 en een gedeelte van het terrein van De Tuinderij. De zorgwoning beschikt over een spouw en open stootvoegen. Verder beschikt de woning over een dak met dakpannen en dakbeschot. Het gehele dak beschikt over vogelwering.

Het terrein van De Tuinderij bestaat uit moestuinen, wilgenbomen, plantenkassen, een kippenhok en een sloot. Het gebouw van De Tuinderij (gele ster afbeelding 1) is geen onderdeel van het plangebied.

De directe omgeving bestaat uit de bebouwde kern van Sleeuwijk, moestuinen en oppervlaktewater.

Afbeelding 1: Situering plangebied (bron: Kaartbank Brabant).

Foto's: Indrukken plangebied. Zorgwoning.

Foto's: Indrukken plangebied. Zorgwoning.

Foto's: Indrukken plangebied. Zorgwoning.

Foto's: Indrukken plangebied. De Tuinderij.

Foto's: Indrukken plangebied. De Tuinderij.

Foto's: Indrukken plangebied. De Tuinderij.

Foto's: Indrukken directe omgeving. Gebouw van De Tuinderij en bebouwde kern van Sleeuwijk.

3.2 Gewenste toekomstige situatie en voorgenomen ingrepen

De initiatiefnemer is voornemens zorgappartementen en parkeerplekken te realiseren. In dit kader zal de zorgwoning Eikenlaan 11 geamoveerd worden en zullen enkele kassen en een klein gedeelte van de moestuinen worden verwijderd. Tevens worden er mogelijk enkele jonge knotwilgen gekapt en enkele kleinere groenstructuren geroid.

Afbeelding 2: Gewenste toekomstige situatie (Bron: Hooper Architects).

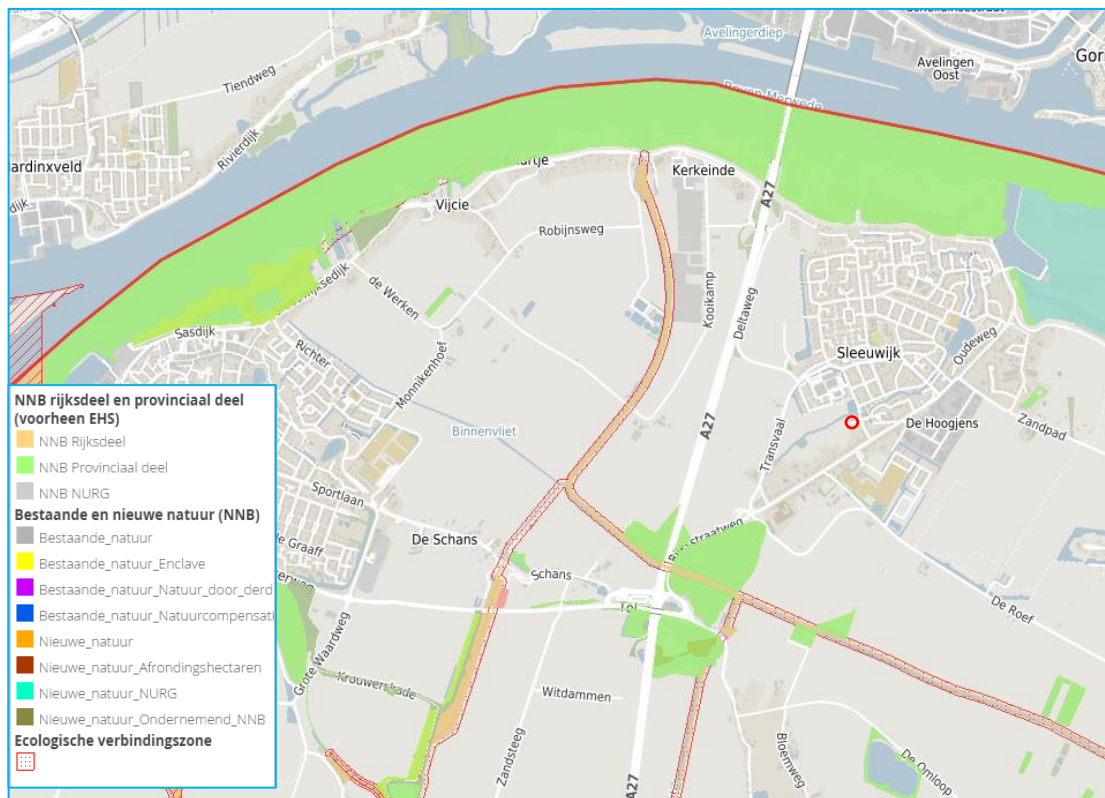

4 BEVINDINGEN ONDERZOEK

Hieronder worden de bevindingen van het bronnenonderzoek en vervolgens de bevindingen van het veldonderzoek besproken.

4.1 Bevindingen bronnenonderzoek

In de databases van de provincie is af te lezen dat het plangebied niet is gelegen in het Natuurnetwerk Brabant (NNB). Het NNB ligt op circa 800 meter afstand. Tevens heeft het plangebied geen natuurbeheertypen meegekregen in het vigerende Natuurbeheerplan. Het plangebied betreft geen weidevogelgebied.

Afbeelding 3: Ligging plangebied t.o.v. NNB (bron: kaartbank.brabant.nl).

Er liggen geen Natura2000-gebieden binnen een straal van 3.000 meter.

Volgens de geraadpleegde bronnen (betreft vaak bronnen die met kilometer- of uurhokken werken) kunnen er in de omgeving soorten (niet uitputtend opgesomd en relevant voor het plangebied) als gewone en ruige dwergveermuis, laatvlieger, meervleermuis, bunzing, wezel, huismus, kerkuil, steenuil, buizerd, torenvalk en rugstreeppad voorkomen.

Er is in 2014 een waarneming geweest van 10 rugstreeppadden in de directe omgeving van onderhavig plangebied (grasland ten noorden plangebied, ten westen van nieuwe plas). De twee jaren daarvoor zijn in die omgeving ook diverse waarnemingen geweest van deze soort. Er zijn geen recentere meldingen gevonden van de rugstreeppad binnen en nabij het plangebied.

Dit voorjaar (2019) heeft er een nader onderzoek ('Briefrapport Nader onderzoek rugstreepad Eikenlaan te Sleeuwijk', EcoTierra-ecologisch adviesbureau, mei 2019) plaatsgevonden naar de rugstreepad (bijgevoegd in bijlage 1). De onderzoekslocatie betrof onderhavig plangebied, de directe omgeving en een sloot gelegen naast onderhavig plangebied. Tijdens het nadere onderzoek zijn geen exemplaren visueel of auditief waargenomen.

De rapportage 'Quickscan natuur Eikenlaan Sleeuwijk', ZOON ECOLOGIE, februari 2013 is bestudeerd. In deze rapportage zijn de bevindingen weergegeven van een onderzoek dat is uitgevoerd in onderhavig plangebied. Er is destijds vastgesteld dat er een nader onderzoek nodig was om uit te sluiten dat de rugstreepad voorkomt binnen het plangebied. Daarnaast is aangegeven dat de knotwilgen niet beschikken over holtes waar holtebroeders en/of vleermuizen gebruik van kunnen maken. Tevens is te lezen dat kleine marterachtigen geen vestigingsplaats hebben binnen het plangebied doordat het gebied te intensief in beheer is. Mogelijk wordt het plangebied wel gebruikt door kleine marterachtigen als jachtgebied.

De rapportage 'onderzoek naar beschermde soorten aan de Eikenlaan in Sleeuwijk', ZOON ECOLOGIE, mei 2013 is eveneens bestudeerd. In deze rapportage zijn de bevindingen weergegeven van het nadere onderzoek naar de rugstreepad en overige soorten dat is uitgevoerd in onderhavig plangebied. Aanwezigheid van de rugstreepad is tijdens dat onderzoek niet aangetoond. Overige beschermde soorten zouden eveneens niet te verwachten zijn, algemene soorten wel.

4.2 Bevindingen veldonderzoek

Flora

Beschermde flora is niet aangetroffen in het plangebied. Het plangebied bestaat grotendeels uit moestuinen, weide, bebouwing en verharding.

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn binnen en nabij het plangebied diverse vogels waargenomen, zoals wilde eend, meerkoet, nijlgans, koolmees, roodborst, Turkse tortel en fazant. Tijdens het veldbezoek zijn geen huismussen waargenomen.

Doordat het gehele dak van de zorgwoning over vogelwering beschikt en de dakpannen strak op elkaar liggen is de woning niet geschikt bevonden voor soorten met een jaarrond beschermd nest zoals als de huismus. Door het ontbreken van grotere openingen zijn ook verblijfplaatsen van gierzwaluw niet te verwachten.

Foto's: Vogelwering en dakpannen strak op elkaar.

Tijdens het onderzoek is er extra gelet op de aanwezigheid van de steenuil omdat er veel knotwilgen staan. Knotwilgen kunnen beschikken over geschikte openingen waarin steenuilen kunnen verblijven. Er zijn geen exemplaren of sporen aangetroffen. Tevens zijn er geen nesten of sporen (veren, braakballen, fecaliën en dergelijke) van overige soorten uilen en roofvogels waargenomen. Er kunnen algemeen voorkomende soorten broeden binnen en nabij het plangebied. Naast de nieuwe plas staat een huiszwaluwentil.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn geen exemplaren of voortplantings- en/ of verblijfplaatsen van soorten aangetroffen die zijn beschermd bij de Habitatrictlijn of van soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie. In de zorgwoning en de kleinere opstallen zijn geen concrete aanwijzingen aangetroffen, zoals latrines, die duiden op een vaste verblijfplaats van een steenmarter. Er zijn geen geschikte opstallen, bosschages of andere elementen aanwezig waarin soorten als eekhoorn, das en kleine marterachtigen kunnen verblijven. Mogelijk gebruiken kleine marterachtigen het plangebied als marginaal jachtgebied.

Algemeen voorkomende soorten zoals konijn, huis- en bosmuis en egel kunnen worden verwacht binnen het plangebied.

Vleermuizen

In de te slopen zorgwoning zijn veel open stootvoegen aanwezig die toegang bieden naar mogelijke verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen in de spouw. Vleermuizen hebben maar hele kleine openingen nodig, soms maar enkele centimeters, om in een gebouw te komen.

Foto's: Open stootvoegen zorgwoning.

Er zijn geen geschikte bomen (bomen met scheuren, loszittende schors en/of holtes) aanwezig binnen het plangebied, vaste verblijfplaatsen van boombewonende soorten zijn derhalve uitgesloten. De verwachting is dat er gefoerageerd zal worden door vleermuizen binnen het plangebied. Er zijn geen significante vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.

Amfibieën, reptielen en vissen

De rugstreeppad komt voor in de directe omgeving van het plangebied. Er zijn tijdens het veldbezoek zoveel mogelijk elementen als planken, stenen en dergelijke opgetild om te kijken of er exemplaren van rugstreeppadden verscholen zaten. Er zijn geen exemplaren waargenomen. De medewerker van De Tuinderij heeft aangegeven nog nooit een rugstreeppad te hebben gezien binnen het plangebied.

Algemeen voorkomende amfibieën kunnen voortplanten in de aanwezige sloot. De groenstructuren en overige elementen nabij kunnen gebruikt worden als landhabitat voor deze algemeen voorkomende soorten. Het plangebied is niet geschikt voor reptielen. Het ontbreekt aan broeihopen en geschikte schuilplekken.

Ongewervelden/ overige soorten

Het ontbreken van specifieke habitats zoals heide en (laag)veen, grote rivieren en oude, rottende eiken maakt dat de veelal veeleisende Habitatrichtlijnsoorten en exemplaren van de nationaal beschermde soorten van ongewervelden en overige soorten niet te verwachten zijn. Die soorten hebben vaak specifieke ecologische eisen die in dergelijke plangebieden beperkt aanwezig zijn.

5 EFFECTENBEOORDELING

Hieronder zijn de effecten van de voorgenomen ingrepen op eventueel aanwezige beschermde gebieden en de aanwezige flora en fauna getoetst aan de Wet natuurbescherming.

5.1 Effecten beschermde gebieden/ houtopstanden

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant. In de provincie Noord-Brabant is de externe werking van het NNB van toepassing. Het plangebied maakt geen deel uit van het NNB, waardoor ruimtebeslag op voorhand is uitgesloten. Gelet op de afstand (circa 800 meter) tot het NNB en de barrièrewerking van tussengelegen gebouwen, agrarische percelen en infrastructuur, zijn effecten vanuit de externe werking niet aan de orde. Derhalve wordt een nadere procedure in de vorm van een 'nee, tenzij-toets' niet noodzakelijk geacht.

Het plangebied is niet gelegen binnen een straal van 3.000 meter van een Natura2000-gebied. Er zal derhalve geen rechtstreekse aantasting (veroorzaakt door bijvoorbeeld licht, trillingen, geluid of menselijke aanwezigheid) of indirecte aantasting door bijvoorbeeld verdroging plaatsvinden op soorten die voor omliggende Natura2000-gebieden zijn aangewezen.

Thema's als en vermessing/ verzuring (stikstof) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna. Mogelijk dient er een onderzoek naar stikstof plaats te vinden.

Er worden in het kader van het project meerdere (jonge) knotwilgen gekapt. Het onderdeel 'houtopstanden' van de Wet natuurbescherming is echter niet van toepassing in onderhavige situatie, daar er geen houtopstand wordt gekapt (houtopstand is gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 m² of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat).

5.2 Effecten soorten

Er wordt in het kader van de vigerende wetgeving nagegaan of beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen door het project opzettelijk worden aangetast (vernield, beschadigd of ongeschikt gemaakt) of dat dieren opzettelijk worden verontrust, verjaagd of gedood. Verder is er gekeken of er invloeden zijn die leiden tot een verminderde geschiktheid als foerageergebied waarbij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook vaste rust en verblijfplaatsen niet langer kunnen functioneren.

Flora

Tijdens het veldbezoek zijn binnen het plangebied geen beschermde wilde vaatplanten aangetroffen. Tevens zijn er in het bronnenonderzoek ook geen meldingen van beschermde soorten gevonden. Er zijn derhalve geen negatieve effecten te verwachten aangaande deze soortgroep.

Vogels

Jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht binnen het plangebied. Mogelijk broeden algemeen voorkomende soorten binnen en nabij het plangebied. De versturende werkzaamheden dienen derhalve bij voorkeur van start te gaan voor de aanvang van het broedseizoen of buiten deze periode plaats te vinden (broedseizoen loopt globaal van begin maart tot en met juli/ augustus, afhankelijk van soort

en weersomstandigheden). In het broedseizoen kan alleen worden gewerkt als voorafgaande is vastgesteld dat er geen broedgevallen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aanwezig zijn. Het plangebied kan door soorten als buizerd en steenuil gebruikt worden om te foerageren. Tijdens de omgevingscheck is gebleken dat er voldoende geschikt alternatief foerageergebied in de directe omgeving aanwezig is. Indien aan genoemde voorwaarden wordt voldaan zijn er geen negatieve effecten op vogels te verwachten.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn geen soorten waargenomen die zijn beschermd bij de Habitatrictlijn of niet zijn vrijgesteld door de provincie (zie bijlage 1 voor vrijgestelde soorten).

Mogelijk wordt het plangebied en de directe omgeving door kleine marterachtigen gebruikt als jachtgebied. In de toekomstige situatie zal dit nog altijd mogelijk zijn.

Algemeen voorkomende soorten zijn door de provincie vrijgesteld van de verbodsbepalingen als het een ruimtelijke ingreep of inrichting betreft. Wel geldt de zorgplicht voor dergelijke soorten.

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten aangaande grondgebonden zoogdieren.

Vleermuizen

Mogelijk wordt de zorgwoning gebruikt door vleermuizen om er te verblijven en/of voort te planten. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn jaarrond beschermd onder de Wet natuurbescherming. Dergelijke gebouwen kunnen jaarrond door vleermuizen gebruikt worden, als bijvoorbeeld kraam-, paar-, winter-, en/of zomerlocatie. Een massawinterverblijf wordt op deze locatie niet verwacht. Ook kunnen diverse soorten vleermuizen gebruik maken van dergelijke plekken. Uit het bronnenonderzoek is naar voren gekomen dat in de directe omgeving verschillende soorten vleermuizen aanwezig zijn. Mogelijk gaan er door de sloop van de zorgwoning dergelijke verblijfplaatsen verloren. In dit kader zal er een nader onderzoek naar vleermuizen moeten plaatsvinden. Dit nadere onderzoek dient vast te stellen of er (zo ja, welke soorten en welke functie) gebruik gemaakt wordt van de zorgwoning en dient plaats te vinden op basis van het protocol voor vleermuisinventarisaties 2017 (GaN). Mogelijk dienen er naar aanleiding van het nadere onderzoek een ontheffing aangevraagd te worden en mitigerende maatregelen genomen te worden.

Het plangebied betreft geen significant foerageergebied. Er is voldoende foerageergebied in de directe omgeving. Er zijn geen significante vliegroutes aanwezig binnen het plangebied.

Amfibieën, reptielen en vissen

Binnen het plangebied zijn geen exemplaren waargenomen of vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen vastgesteld van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrictlijn of nationaal beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld door de provincie. Uit het recent uitgevoerde nadere onderzoek naar rugstreeppad is naar voren gekomen dat deze soort niet aanwezig is binnen het plangebied.

Voor algemeen voorkomende soorten amfibieën en vissen geldt een algemene vrijstelling. Wel is de zorgplicht van toepassing.

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten aangaande amfibieën, reptielen en vissen.

Ongewervelden/ overige soorten

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijf- of voortplantingsplaatsen van soorten die zijn beschermd bij de Habitatrictlijn of voorkomen op de 'nationale lijst'.

Er zijn geen negatieve effecten te verwachten aangaande overige soorten.

De zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving

Voor alle soorten geldt een zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan deze soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen. De kwetsbare perioden zijn niet voor alle verschillende soortgroepen gelijk. Als “veilige” periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half oktober tot eind november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als de egel en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Bovendien zijn de houtduiven uit het laatste legsel dan waarschijnlijk ook al uitgevlogen.

Indien vooraf bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de betreffende soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten.

6 CONCLUSIE EN VRIJBLIJVEND ADVIES

6.1 Conclusie

Op basis van onderhavige quickscan is beoordeeld of er procedurele gevolgen zijn betreffende de vigerende (natuur)wetgeving.

Voor toelichting bij de conclusie dient hoofdstuk vijf geraadpleegd te worden.

Conclusie	
NNB/ Natura2000/ houtopstanden	<p>Het plangebied is niet gelegen binnen het Natuurnetwerk Brabant (NNB).</p> <p>In de provincie Noord-Brabant is de externe werking van het NNB van toepassing.</p> <p>→ Het plangebied maakt geen deel uit van het NNB, waardoor ruimtebeslag op voorhand is uitgesloten. Gelet op de afstand tot het NNB en de barrièrewerking van tussengelegen gebouwen, agrarische percelen en infrastructuur, zijn effecten vanuit de externe werking niet aan de orde. Derhalve wordt een nadere procedure in de vorm van een ‘nee, tenzij-toets’ niet noodzakelijk geacht.</p> <p>Het plangebied is niet gelegen in of nabij een Natura2000-gebied.</p> <p>→ Er zal derhalve geen rechtstreekse of indirecte aantasting (veroorzaakt door bijvoorbeeld licht, verdroging, trillingen, geluid of menselijke aanwezigheid) plaatsvinden op soorten die voor omliggende Natura2000-gebieden zijn aangewezen.</p> <p>Thema's als vermessing/ verzuring (stikstof) vallen niet onder de reikwijdte van onderhavige quickscan flora en fauna.</p> <p>→ Mogelijk dient er een onderzoek naar stikstof plaats te vinden.</p> <p>Er worden in het kader van het project meerdere knotwilgen gekapt.</p> <p>→ Het onderdeel houtopstanden van de wet natuurbescherming zal in onderhavige situatie echter niet van toepassing zijn.</p>
Soortgroepen	<p>Flora Er zijn binnen het plangebied geen beschermde wilde soorten aangetroffen.</p> <p>Vogels Er zijn geen jaarrond beschermde nesten aanwezig. Het plangebied betreft geen significant foerageergebied. Er dient rekening te worden gehouden met broedende vogels binnen en nabij het plangebied. → De geplande werkzaamheden mogen geen broedgevallen significant verstoren.</p> <p>Grondgebonden zoogdieren Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van niet-vrijgestelde nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Door de provincie vrijgestelde soorten kunnen voorkomen.</p>

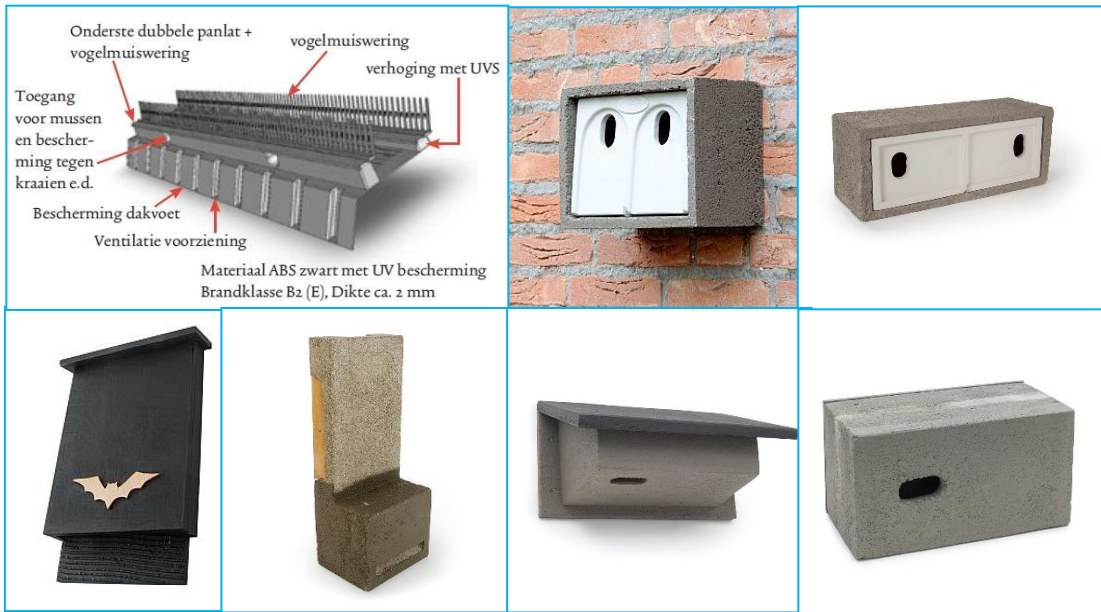
Soortgroepen	<i>Vleermuizen</i> Er zijn geen concrete verblijf- en/of voortplantingsplaatsen vastgesteld binnen het plangebied, maar dergelijke plekken zijn bij de zorgwoning op basis van het veldbezoek ook niet uit te sluiten. → Mogelijk gaan vaste verblijfplaatsen door de sloop verloren. Het plangebied betreft geen essentieel foerageergebied en er zullen door de ingreep geen essentiële vliegroutes verloren gaan.
	<i>Amfibieën, reptielen en vissen</i> Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van niet-vrijgestelde nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Tijdens het nadere onderzoek naar rugstreeppad (bijlage 1) zijn in de sloten en binnen het plangebied geen rugstreeppadden waargenomen. Door de provincie vrijgestelde soorten kunnen voorkomen.
	<i>Ongewervelden/ overige soorten</i> Vaste verblijfplaatsen of exemplaren van Habitatrichtlijnsoorten of van nationaal beschermde soorten zijn niet aangetroffen.

Op basis van het uitgevoerde onderzoek kan worden geconcludeerd dat in de onderzochte situatie procedurele gevolgen niet uit te sluiten zijn.

- Er dient een nader onderzoek naar vleermuizen plaats te vinden bij de zorgwoning;
- Mogelijk dient er een ontheffing in het kader van de Wnb (soorten) aangevraagd te worden en/of dienen mitigerende maatregelen genomen te worden;
- Voor algemeen voorkomende soorten geldt een algemene vrijstelling als het ruimtelijke ingrepen betreft;
- De zorgplicht is altijd van toepassing.

6.2 Vrijblijvend advies

Bij de nieuwbouw kan rekening worden gehouden met soorten waarmee het minder goed gaat en die afhankelijk zijn van menselijke bebouwing, zoals vleermuizen, gierzwaluwen en huismussen. Voor genoemde soorten kunnen speciale nestkasten en voorzieningen worden getroffen. Over dit zogenaamde natuur-inclusief bouwen is tegenwoordig veel te vinden op internet. De volgende afbeeldingen zijn van de site VivaraPro.nl. Bovenste rij: huismus, onderste rij vleermuis en gierzwaluw.

BIJLAGE 1

RAPPORT NADER ONDERZOEK RUGSTREPPAD

Deventer, 29 mei 2019

Nader onderzoek rugstreepad Eikenlaan te Sleeuwijk

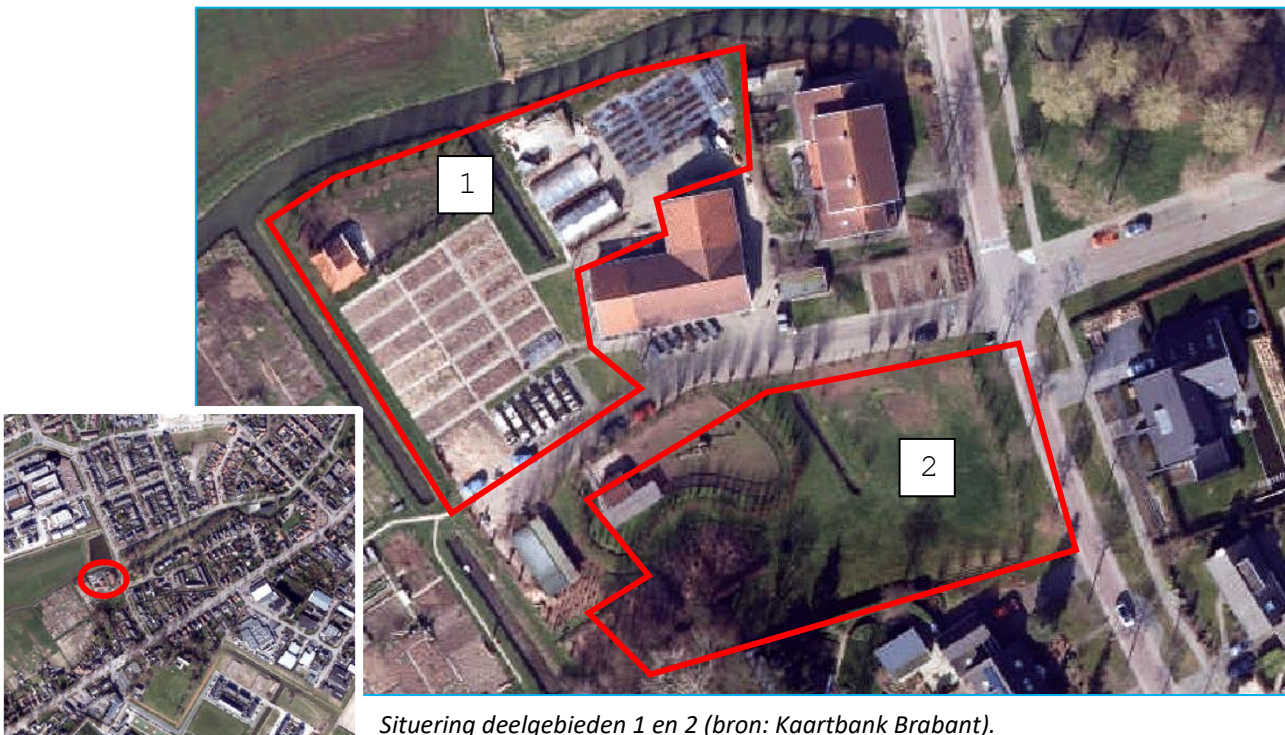
Aanleiding

Naar aanleiding van een uitgevoerde quickscan flora en fauna (Quickscan flora en fauna Eikenlaan te Sleeuwijk, EcoTierra- ecologisch adviesbureau, maart 2019) heeft EcoTierra een nader onderzoek uitgevoerd naar de rugstreepad. Tijdens de quickscan zijn geen rugstreepadden waargenomen. In 2013 is door Zoon Ecologie eveneens een onderzoek uitgevoerd naar deze soort. Tijdens dat onderzoek zijn eveneens geen exemplaren aangetoond. Omdat er in het verleden in de nabijheid (vóór de realisatie van de nieuwbouwwijk De Nieuwe Es) wel waarnemingen zijn gedaan van rugstreepad is er voor gekozen toch een onderzoek naar de soort uit te voeren.

Plangebied en voorgenomen ingreep

Het plangebied is gelegen aan de rand van de bebouwde kern van Sleeuwijk en betreft twee deelgebieden die zijn gelegen op het terrein van De Tuinderij (SOVAK). Deelgebied 1 bestaat uit een gebied waar vooral moestuinen en plantenkassen gevestigd zijn en deelgebied 2 bestaat voornamelijk uit weide, wilgenbomen en kippenren.

De directe omgeving bestaat met name uit moestuinen, weide, oppervlaktewater en de bebouwde kern van Sleeuwijk.

Situering deelgebieden 1 en 2 (bron: Kaartbank Brabant).

De initiatiefnemer is voornemens om op de locatie waar de moestuinen en plantenkassen zijn gevestigd 24 zorgappartementen te realiseren. Om dit te realiseren zullen de moestuinen en plantenkassen verplaatst worden naar deelgebied 2. In dit kader worden enkele kleine opstallen/ kassen geamoveerd en meerdere jonge wilgenbomen gekapt. Verder zullen er enkele kleinere groenstructuren worden gerooid. Tevens zal er een sloot worden gedempt.

Methode

Het onderzoek is gebaseerd op de onderzoeksmethodiek zoals beschreven in het soortenprotocol rugstreepad van het NGB (rode kader). Er is voor gekozen om in plaats van drie bezoeken twee bezoeken uit te voeren. Dit in verband met de beperkte kans op aanwezigheid, geschikt voorplantingswater binnen en nabij het plangebied en de bevindingen van het bronnenonderzoek (zie quickscan flora en fauna). Het idee was dat indien er twijfel zou bestaan er altijd nog opgeschaald kon worden naar een derde ronde.

Methode en werkwijze rugstreepad

Functie	Methode	Periode	Aantal bezoeken	Periode tussen bezoeken	Weersomstandigheden	Tijdstip	Moeilijkheidsgraad
Voortplantingsbiotoop	Luisteren naar roep/ koor activiteit (eventueel uitlokken met afspelel geluid)	Half april t/m mei (juni) en half juni - begin augustus	3	Zelf te bepalen; minimaal 1 keer in periode half april t/m mei.	Relatief warme, broeierige avonden/nachten, bij voorkeur na regen.	(1) Vanaf 1 uur na zonsondergang tot 02:00 (2) voor zonsondergang	Basis
En/of							
	Zoeken naar eisnoeren, larven en juvenielen (indien nodig met schepnet).	(Half mei) juni t/m augustus	4	Minimaal 10 dagen			Afhankelijk van biotoop
Zomerbiotoop	Op basis van potenties en ligging voortplantingsbiotoop						Moeilijk
Winterbiotoop	Op basis van potenties en ligging voortplantingsbiotoop						Moeilijk

Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017), NGB.

Datum	Tijdstip	Aantal onderzoekers	Onderzochte soort	Onderzochte functie	Weersgesteldheid
29-04-2019	Avond 20.15-00.00	1	Rugstreepad	Voortplantings/ zomer biotoop	15→12°C, droog, 1 Bft, half bewolkt
23-05-2019	Avond 00.30-02.30	1	Rugstreepad	Voortplantings/ zomer biotoop	14→12°C, droog (na regenachtige dag), 1 Bft, half bewolkt

Onderzoeksgegevens.

Tijdens de onderzoeken is zoveel mogelijk naar exemplaren gezocht onder stenen, planken etc. (eerste onderzoek uur voor zonsondergang gestart), geluisterd naar kooractiviteit. Tevens is er rugstreepadden geluid afgespeeld met een bluetooth boxje. Geluid van rugstreepadden reikt ver waardoor op een dergelijke locatie wel reactie van eventueel aanwezige exemplaren te verwachten kon zijn. Tijdens de tweede ronde is gekeken of er eisnoeren in het aanwezige oppervlaktewater aanwezig was.

Plangebied bij nacht.

Bevindingen

Er zijn geen exemplaren van de rugstreeppad waargenomen. Tevens is er geen kooractiviteit gehoord en is er geen reactie gekomen op het afspelen van de rugstreeppadgeluiden. Er zijn geen eisnoeren waargenomen.

De sloten zijn over het algemeen diep met steile oevers. Dit is niet geschikt voor rugstreeppad. De vegetatie op sommige delen van het terrein was hoog. Dit maakt een terrein eveneens minder geschikt voor rugstreeppad.

Er zijn wel bruine kikkers, enkele bastaardkikkers en een egel waargenomen tijdens de veldbezoeken. Voor deze soorten geldt een algemene vrijstelling wanneer het een ruimtelijke ingreep betreft.

Conclusie

Op basis van de uitgevoerde veldbezoeken kan worden gesteld dat het voorkomen van rugstreeppad niet aannemelijk is. Derhalve wordt een derde ronde ook niet noodzakelijk geacht.

De voorgenomen ingrepen zullen aangaande de Wnb (rugstreeppad) geen overtreding tot gevolg hebben. Uiteraard is de zorgplicht, o.a. voor algemeen voorkomende amfibiesoorten en egel, altijd van toepassing.

BIJLAGE 2

WETTELIJK KADER

1.1 Wet natuurbescherming (Wnb)

De Flora- en faunawet is op 1 januari 2017 overgaan in de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet dient ter vervanging van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet en heeft als doel te komen tot één integrale en vereenvoudigde regeling van de natuurbescherming. Hierbij is de Europese regelgeving als uitgangspunt genomen. In de wet is nog steeds een deling van bescherming van soorten en gebieden (Natura2000).

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming kent een apart beschermingsregime voor soorten van de Vogelrichtlijn, een apart beschermingsregime voor soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en een apart beschermingsregime voor andere soorten, die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden.

Alle vogels, in totaal ruim 700 soorten, zijn beschermd (Vogelrichtlijn). Sommige soorten genieten een extra bescherming onder het verdrag van Bern of is het nest ervan jaarrond beschermd. Daarnaast worden ongeveer 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

- Verbodsbepalingen

Elk van deze beschermingsregimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

De verbodsbepalingen voor vogels en Habitatrichtlijnsoorten in de Wet natuurbescherming sluiten vrijwel één op één aan bij de bepalingen uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De verbodsbepalingen zijn gericht op de bescherming van individuen van soorten.

Verstoring van vogels is niet verboden indien de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1 lid 4 en lid 5). Het is aan de initiatiefnemer om zich ervan te vergewissen – en waar nodig aan te kunnen tonen – dat de op zich versturende activiteit geen bedreiging vormt voor de vogelsoort en aldus niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Het verbod om dieren opzettelijk te doden of te vangen en het verbod om vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen, is niet van toepassing op de bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden (artikel 3.10 lid 3).

Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora- en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora- en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (art 10). Hierdoor was de Flora- en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daarbij is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen⁶⁾: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant...”*.

- Ontheffing of vrijstelling

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen via een ontheffing of vrijstelling moet aan drie criteria zijn voldaan:

- Ten eerste mag alleen van de verbodsbepaling afgeweken worden als er geen andere bevredigende oplossing voor de handeling mogelijk is.
- Ten tweede moet tegenover de afwijking van het verbod een in de wet genoemd belang staan. De wet geeft voor de verschillende beschermingsregimes aan wat die belangen zijn.
- Ten slotte mag de ingreep geen afbreuk doen aan de staat van instandhouding van de soort.

De drie criteria op grond waarvan van de verbodsbepalingen afgeweken kan worden, zijn eveneens uit deze twee richtlijnen overgenomen. Dat betekent dat de verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij men een ontheffing kan krijgen (het zogenoemde ‘nee, tenzij-principe’).

Als aan deze drie vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingenmogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een provinciale verordening of een gedragscode.

Vrijstellingen kunnen in principe gelden voor alle drie de beschermingsregimes. Vrijstellingen van verbodsbepalingen zoals die gelden voor Vogelrichtlijn- of Habitatrichtlijnsoorten, kunnen alleen verleend worden voor in de Europese Vogelrichtlijn of Europese Habitatrichtlijn genoemde belangen. Om soorten vrij te stellen, zal altijd voldaan moeten zijn aan de vereisten van de wet, met name de afweging dat de vrijstelling geen afbreuk mag doen aan het streven de populatie van de betrokken soort in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan (voor Habitatrichtlijnsoorten en andere soorten) dan wel dat de vrijstelling niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van vogelsoorten.

Belangen voor ontheffingsverlening of vrijstelling onder de Wet natuurbescherming

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt,
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herinstructie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere, 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied,
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Provinciale staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Dit moet worden geregeld in een provinciale verordening. In de verordening of regeling staat aangegeven voor welke verbodsbepalingen, voor welke handelingen en voor welke soorten de vrijstelling geldt. Onder meer op basis van regionale verschillen in de staat van instandhouding van soorten kunnen de vrijgestelde soorten per provincie verschillen.

Op basis van door PS vastgestelde provinciale verordeningen d.d. 1 december 2019

Nederlandse Naam	Wetenschappelijke Naam	Drenthe	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord-Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeealand	Zuid-Holland	Ministerie EZ (AMvB RR art 3.31)
Zoogdieren														
Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bosmuis*	<i>Apodemus sylvaticus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	x	x	x		x	x					x	x	x
Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x
Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>						x1							
Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Haas	<i>Lepus europeus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	x	x	x		x	x				x		x	x
Huisspitsmuis*	<i>Crocidura russula</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Molmuis	<i>Arvicola scherman</i>						x							
Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x		x
Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Steenmarter	<i>Martes foina</i>			x			x2							
Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Veldmuis*	<i>Microtus arvalis</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	x	x	x		x	x				x		x	x
Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>							x						
Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Amfibieën en reptielen														
Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>						x3							
Kleine watersalamander	<i>Triturus vulgaris</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>						x4							
Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus (Rana ridibunda)</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Middelste groene kikker / Bastaardkikker	<i>Pelophylax klepton esculentus (Rana esculenta)</i>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

* voor deze soorten daarnaast algemene vrijstelling in/op gebouwen en bijbehorende erven Wnb 3.10 3e lid

x1 = vrijstelling geldt in de periode maart- april en juli tot en met november

x2 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met februari

x3 = vrijstelling geldt in de periode juli, augustus en september

x4 = vrijstelling geldt in de periode 15 augustus tot en met 15 oktober

Opmerking bij Friesland: in de stukken wordt ook vrijstelling gegeven voor de mol, maar deze is niet beschermd onder de Wnb.

wettelijke belangen:		Drenthe	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	Noord-Brabant	Noord-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeealand	Zuid-Holland	Ministerie EZ (AMvB RR art 3.31)
3.10.2.a / Rnb 3.31.d	ikv RO en gebruik van gebieden	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.10.2.d	voorkomen onnodig lijden		x								x			
3.10.2.e / Rnb 3.31.b	ikv beheer of onderhoud landbouw of bosbouw	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x
3.10.2.f / Rnb 3.31.a	ikv beheer of onderhoud overig	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
3.10.2.g	ikv beheer of onderhoud landsch kwaliteiten bepaald gebied	x	x	x	x		x	x		x	x	x	x	
3.10.2.i / Rnb 3.31.c	bestendig gebruik					x								x
(geldt alleen voor amfibieën) ikv bescherming wilde flora, fauna & habitats														

(Bron: Website Ecologica, december 2019).

- Gedragscode

Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkeling kan een vrijstelling van de verbodsbepalingen mogelijk zijn als u handelt conform een goedgekeurde gedragscode. Het kan gaan om handelingen in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting. Zo is het onder de Wet natuurbescherming mogelijk om via een gedragscode Europees beschermde vogel- en andere dier- en plantensoorten vrij te stellen bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, mits er sprake is van een bij respectievelijk Vogelrichtlijn of Habitatrichtlijn genoemd belang. In een gedragscode is beschreven hoe zorgvuldig gewerkt wordt opdat schade aan beschermde dieren en planten wordt voorkomen of tot een minimum beperkt.

Gedragscodes zijn bedoeld voor organisaties die in hun reguliere taken of activiteiten regelmatig met de wet te maken hebben. Elke sector kan een gedragscode opstellen en laten goedkeuren. Wanneer een gedragscode is goedgekeurd, kan eenieder die aantoonbaar in overeenstemming met de betreffende gedragscode handelt, zonder ontheffing de handelingen verrichten. Er kan gecontroleerd worden of er gehandeld wordt volgens de gedragscode. Dat dient aangetoond te worden; de bewijslast dat er correct wordt gehandeld ligt bij de initiatiefnemer.

Gedragscodes worden goedgekeurd door de Minister van EZ, in overleg met de provincies. De goedkeuring geldt voor een periode van maximaal vijf jaar.

- Ecologisch onderzoek laten uitvoeren

Voordat de beoogde ingreep kan plaatsvinden dient inzichtelijk gemaakt te zijn dat er door de ingreep geen overtreding zal plaatsvinden van de Wet natuurbescherming.

Meestal wordt eerst een zogenaamde quickscan (natuurtoets) flora en fauna uitgevoerd. Uit dit onderzoek dient naar voren te komen of er vervolgstappen genomen dienen te worden. De vervolgstappen kunnen bestaan uit een nader onderzoek, het nemen van mitigerende maatregelen en/ of het aanvragen van een ontheffing.

De bepalingen van de Wet natuurbescherming zijn alleen van toepassing als op of rondom de locatie waar de werkzaamheden gaan plaatsvinden beschermde planten en/of dieren voorkomen of als zich daar hun nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen bevinden.

Het plangebied is het gebied waar de daadwerkelijke handeling wordt uitgevoerd. Afhankelijk van de kenmerken van de activiteit kunnen storende factoren ook optreden buiten het plangebied. Denk aan verstoring door geluid, waardoor bijvoorbeeld het verbod om soorten opzettelijk te verstoren wordt overtreden.

Hoe groot het onderzoeksgebied is hangt dan ook af van de invloedssfeer van de werkzaamheden. Het onderzoeksgebied is vaak groter dan het plangebied.

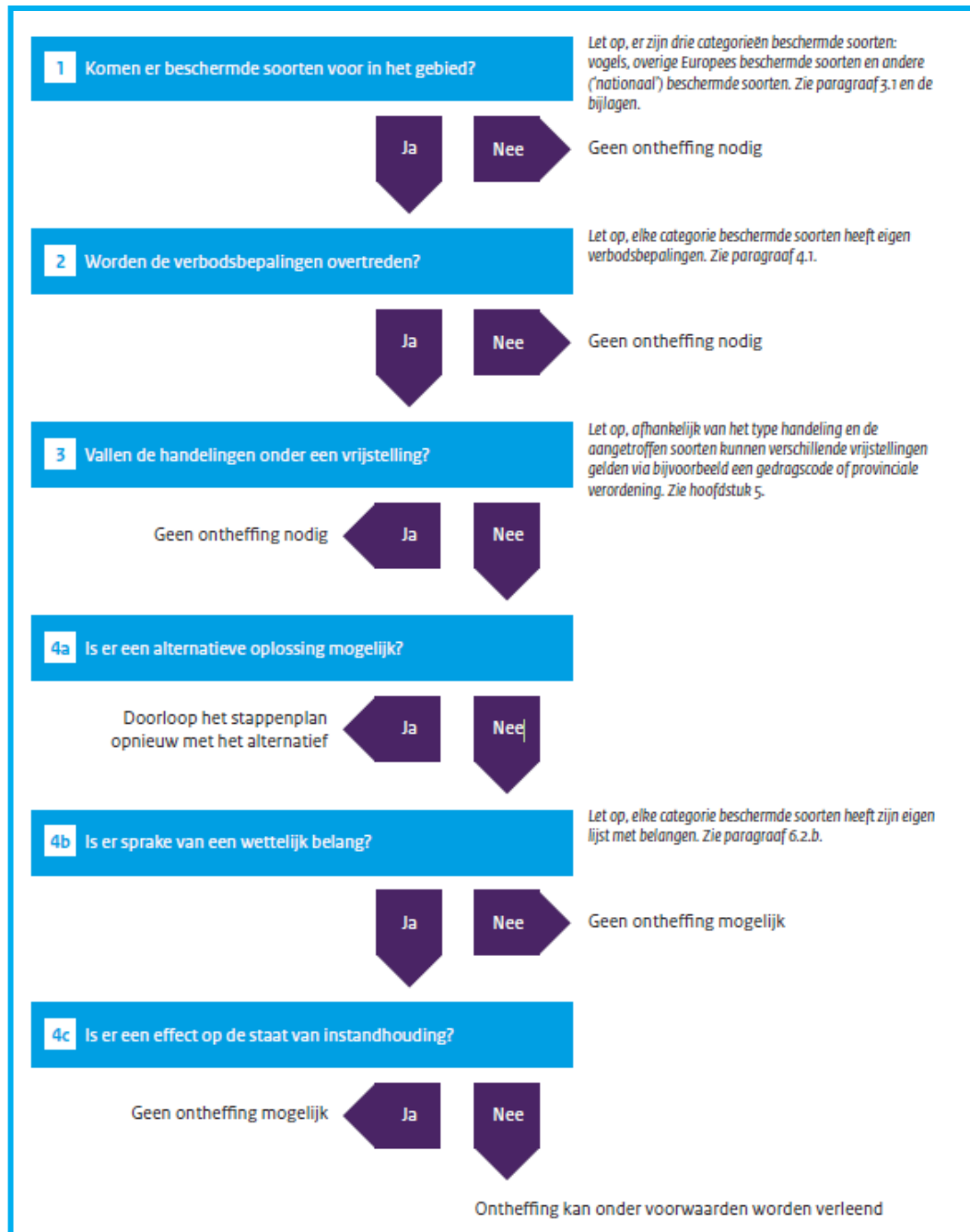
Andere leefgebieden van een diersoort, zoals foerageergebieden of vaste vliegroutes, worden volgens de uitleg van het Guidance document niet beschermd, tenzij deze samenvallen met de

voortplantings- of rustplaatsen. Jurisprudentie maakt echter duidelijk dat in het geval van Habitatrichtlijnsoorten het zodanig verstoren van vaste vliegroutes en/of beschadigen van foerageergebied dat de soort om die reden deze vaste voortplantings- of rustplaatsen (die buiten het plangebied zijn gelegen) zal verlaten, wel onder het verbod van de Habitatrichtlijn valt).

De redenering hierbij is dat bij een dergelijke verstoring de ecologische functionaliteit van de voortplantings- of rustplaatsen niet meer gegarandeerd is. In deze gevallen is dan ook artikel

3.5 van de Wet natuurbescherming van toepassing.

Het ministerie van Economische Zaken heeft een stappenplan opgesteld die door initiatiefnemers doorlopen dient te worden.

Bron: Brochure Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen, ministerie EZ, versie 1.3 december 2016).

Natura2000 (gebiedsbescherming)

Gebieden die bescherming genieten zijn Natura2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden).

Handelingen binnen beschermde gebieden die de wezenlijke kenmerken van het gebied aantasten, zijn in principe verboden en worden slechts onder strikte voorwaarden toegestaan. Bij ruimtelijke ingrepen in de nabije omgeving van de beschermde gebieden moet worden bepaald in hoeverre de externe werking van de ingreep een effect heeft op het beschermde gebied. Indien er negatieve effecten te verwachten zijn, bijvoorbeeld door een toename van stikstofdepositie, dient er een vervolgonderzoek plaats te vinden. Mogelijk dient er een vergunning Wnb aangevraagd te worden.

Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming.

Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd

als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting.

Ook kan de provincie een ontheffing verlenen ten behoeve van herbeplanting op andere grond. Verder kan de provincie ontheffing verlenen en kan de provincie bij verordening vrijstelling verlenen van zowel de meldingsplicht als de plicht tot herbeplanting.

1.2 Nationaal Natuur Netwerk/ Natuurnetwerk Nederland (NNN)

De bescherming van het Nationaal Natuurnetwerk/ Natuurnetwerk Nederland (NNN, de voormalige EHS) komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Het netwerk kan in verschillende provincie andere benamingen hebben, zo heet de NNN in provincie Gelderland het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en in Noord-Brabant het Natuurnetwerk Brabant.

Dit NNN is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. Het NNN kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

In het NNN liggen: bestaande natuurgebieden (waaronder Natura2000, gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, landbouwgebieden (beheerd volgens agrarisch natuurbeheer) en ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee.

In het netwerk geldt voor nieuwe ontwikkelingen het 'nee, tenzij'-principe. Ruimtelijke ingrepen zijn niet toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn. Ook moeten de ontwikkelingen een groot openbaar belang hebben. De schadelijke effecten van de activiteit op de natuur moeten bovendien worden gemitigeerd. De kernkwaliteiten en omgevingscondities vormen het toetsingskader. De initiatiefnemer dient onderzoek te doen naar eventuele significant negatieve effecten die een activiteit kan hebben op het NNN.

1.3 Overige natuurgebieden

Buiten de bescherming van de Wet natuurbescherming en het NNN bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

1.4 Rode Lijst

Rode Lijst soorten zijn soorten die zijn opgenomen op officiële, door het parlement bekrachtigde en in de Staatscourant gepubliceerde, lijsten van soorten die gevoelig of kwetsbaar zijn of zelfs direct in hun voortbestaan bedreigd worden. De bedreigde dier- en plantensoorten op de Rode Lijsten hebben geen juridische status, tenzij ze ook in de wet zijn opgenomen.

De aanwijzing van nationale soorten is mede gebaseerd op de status die de soorten in de rode lijsten hadden ten tijde van het opstellen van de Wnb.

BIJLAGE 3

LIJSTEN BESCHERMDE SOORTEN

Soorten beschermd onder paragraaf 3.2 van de Wet natuurbescherming (artikel 3.5 en 3.8)

Nederlandse naam Latijnse naam

Planten (4)

Drijvende waterweegbree	Luronium natans
Groenknolorchis	Liparis loeselii
Kruipend moerasscherm	Aptum repens
Zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis

Zoogdieren terrestisch (8)

Bever	Casor fiber
Hamster	Cricetus cricetus
Hazelmuis	Muscardinus avellanarius
Eurazische lynx	Lynx lynx
Noordse woelmuis	Microtus oeconomus
Otter	Lutra lutra
Wilde kat	Felis silvestris
Wolf *)	Canis lupus

Vleermuizen (22)

Bechsteins vleermuis	Myotis bechsteinii
Bosvleermuis	Nyctalus leisleri
Brandts vleermuis	Myotis brandtii
Franjesaart	Myotis nattereri
Gewone baardvleermuis	Myotis mystacinus ssp. mystacinus
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus
Gewone grootoorvleermuis	Plecotus auritus
Grijze grootoorvleermuis	Plecotus auritus
Grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum
Grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus
Ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus
Klein dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus
Klein hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros
Laavvleeger	Eptesicus serotinus
Meervleermuis	Myotis dasycneme
Mopsvleermuis	Barbastella barbastellus
Noordse vleermuis	Eptesicus nilssonii
Rosse vleermuis	Nyctalus noctula
Ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii
Tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus
Vale vleermuis	Myotis myotis
Wauervleermuis	Myotis daubentonii

Zoogdieren marien (5)

Bruinvot	Phocoena phocoena
Gewone dolfin	Delphinus delphis
Tuimelaar	Tursiops truncatus
Witflankdolfin	Lagenorhynchus acutus
Witsnuitdolfin	Lagenorhynchus albotrochus

Vissen (2)

Houting	Coregonus oxyrinchus
Steur	Acipenser sturio

Amfibieën (8)

Boomkikker	Hyla arborea
Geelbuikvuurpad	Bombina variegata
Hefkikker	Rana arvalis
Kamsalamander	Triturus cristatus
Knoflookpad	Pelobates fuscus
Poelkikker	Rana lessonae
Rugstreeppad	Bufo calamita
Vroedmeesterpad	Alytes obstetricans

Reptielen (3)

Gladde slang	Coronella austriaca
Muurhagedis	Podarcis muralis
Zandhagedis	Lacerta agilis

Vlinders (7)

Donker pimpernelblauwe	Maculinea nausithous
Groen vuurvinder	Lycaena dispar
Moerasparelmoervinder *)	Euphydryas aurinia
Pimpernelblauwe	Maculinea teleus
Teuntsbloempijlstaart	Proserpinus proserpina
Tijmblauwe *)	Maculinea arion
Zilverstreephoofbeestje *)	Coenonympha hero

Libellen (8)

Bronslibel *)	Oxygaster curditi
Gaffellibel	Ophogomphus cecilia
Gevlekte witsnuitlibel	Leucorrhinia pectoralis
Groene glazenmaker	Aeshna viridis
Noordse winterjuffer *)	Sympecma paedisca
Ooselijke witsnuitlibel *)	Leucorrhinia albifrons
Rietrombout	Gomphus flavipes
Sterlijke witsnuitlibel	Leucorrhinia caudalis

Kevers (5)

Brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus laetivus
Gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus
Heldenbok	Cerambyx cerno
Juchleerkever	Osmoderma eremita
Vermiljoenkever	Cucujus cinnabarinus

Overige soorten (2)

Bazafse stroommossel	Unio crassus
Platte schijfhoren	Anisus vorticulus

*) Soorten verdwenen uit Nederland maar die toch beschermd zijn op grond van artikel 3.5 en 3.8 omdat er een gereede kans op terugkeer bestaat

Soorten beschermd onder paragraaf 3.3 van de Wet natuurbescherming (artikel 3.10 en 3.11)

Nederlandse naam	Ladijnse naam				
Planten (76)					
Akkerboerbloem *)	Ranunculus arvensis	Smalle raai *)	Galeopsis angustifolia	Hazelworm	Anguis fragilis
Akkerdoornzaad *)	Torilis arvensis	Spits havikskruid *)	Hieracium lacucella	Levendbarende hagedis	Lacerta vivipara
Akkerogenroost *)	Odonites vernus vernus	Steenbraam *)	Rubus saxatilis	Ringslang	Natrix natrix
Bekliede ogenroost *)	Euphrasia rosakoviana	Stijve wolfsmelk *)	Euphorbia serotica		
Berggamber *)	Teucrium montanum	Tengere distel *)	Carduus tenuiflorus	Vissen (6)	
Bergnachtorchis *)	Platanthera chlorantha	Tengere veldmuur *)	Minuartia hybrida	Beekdonderpad	Cottus rhenanus
Blaasvaren	Cystopteris fragilis	Troggamber *)	Teucrium borys	Beekpriik	Lamproloma planeri
Blauw gutchelheil *)	Anagallis arvensis foemina	Veenbloembies *)	Scheuchzeria palustris	Elrits	Phoxinus phoxinus
Bokkenorchis *)	Himantoglossum hircinum	Vitegenorchis	Ophrys insectifera	Gestuppelde alver	Alburnoides bipunctatus
Bosboerbloem *)	Ranunculus pol. nemorosus	Vroege ereprijs *)	Veronica praecox	Groene modderkrutjer	Misgurnus fossilis
Bosdravik *)	Bromopsis r. benekenti	Wilde averuik *)	Arenaria c. campestris	Kwabaal *)	Lota lota
Brave hendrik *)	Chenopodium bonus-henricus	Wilde ridderspoor *)	Consolida regalis		
Brede wolfsmelk *)	Euphorbia platyphyllos	Wilde weik *)	Melampyrum arvense	Vlinders (20)	
Breed wollegras *)	Eriophorum latifolium	Wolfskers *)	Atropa bella-donna	Aardbevlinder *)	Pyrgus malvae
Bruinrode wespensorchis	Euphrasia asperula	Zandwolfsmelk *)	Euphorbia seguieriana	Bosparelmoer-vlinder *)	Melitaea athalia
Dennenorchis *)	Goodyera repens	Zinkvoelje	Viola lutea calaminaria	Bruin dikkopje	Erynnis iages
Dreps *)	Bromus secalinus	Zweedse kornoelje *)	Cornus suecica	Bruine etkenpage *)	Sagittaria filix
Echte gamber *)	Teucrium cham. germanicum			Dulparelmoer-vlinder *)	Argynnis niobe
Franjegenstaen	Geniainella ciliata	Zoogdieren terrestrisch (31)		Gentiaanblauwje *)	Maculinea alcon
Geelgroene wespensorchis *)	Euphrasia muelleri	Aardmuis	Microtus agrestis	Groene parelmoer-vlinder *)	Argynnis aglaja
Geplootde vrouwenmansel *)	Valeriana dentata	Boommarter	Martes martes	Groene vos *)	Nymphalis polychloros
Geande welsla *)	Valeriana dentata	Bosmuis	Apodemus sylvaticus	Groene weerschijn-vlinder *)	Apatura iris
Gevlekt zonneroosje *)	Tuberaria guttata	Bunzing	Musela pusorius	Jepenpage	Sagittaria w-album
Glad biggenkruid *)	Hypochaeris glabra	Damhert	Dama dama	Kleinne hevlinder *)	Hipparchia satulnus
Gladde zegge *)	Carex laevigata	Das	Meles meles	Kleinne Ijsvogel-vlinder *)	Limenitis camilla
Groene nachtorchis	Coeloglossum vitide	Dwergmuis	Micromys minutus	Kommavlinder *)	Hesperia comma
Groensteel *)	Asplenium vitide	Dwergspitsmuis	Sorex minutus	Sleedoorpage *)	Thecla betulae
Groot spiegelklokje *)	Legousia speculum-venerts	Edelhert	Cervus elaphus	Spiegeldikkopje *)	Heeroperius morpheus
Groete bosardbet *)	Fragaria moschata	Eekhoorn	Sciurus vulgaris	Veenbesblauwje *)	Plebeus opdele
Groete leeuwenklauw *)	Aphanes arvensis	Egel	Eriaceus europaeus	Veenbesparelmoer-vlinder	Boloria aquilonaris
Honingorchis	Hemimium monorchis	Eikelmuis	Elomys quercinus	Veenhooftbeesje	Coenonympha tullia
Kalkboerbloem *)	Ranunculus polyanthenos ssp. polyanthenoides	Gewone bosspitsmuis	Sorex araneus	Veldparelmoer-vlinder	Melitaea cinxia
Kalkkeurp *)	Centaurea calcitrapa	Groete bosmuis	Apodemus flavicollis	Zilveren maan *)	Boloria selene
Karhutzeranjer *)	Dianthus carthusianorum	Haas	Lepus europaeus		
Karwtjsele *)	Selinum carvifolia	Hermelijn	Musela erminea	Libellen (8)	
Kleinne ereprijs *)	Veronica verna	Hutspitsmuis	Crocidura russula	Beekrombout *)	Gomphus vulgatus
Kleinne Schorseneer *)	Scorzenera humilis	Konijn	Oryzolagus cuniculus	Bosbeekjuffer *)	Calopteryx virgo
Kleinne wolfsmelk *)	Euphorbia exigua	Molmuis *)	Arvicola scherman	Donkere waterjuffer *)	Coenagrion armatum
Kluwenklokje	Campanula glomerata	Ondergrondse woelmuis	Microtus subterraneus	Gevlekte glanslibel *)	Somatochlora flavomaculata
Knollathyrus *)	Lathyrus linifolius	Ree	Capreolus capreolus	Gewone bronlibel *)	Cordulegaster boltonii
Knolspirea *)	Filipendula vulgaris	Rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus	Hoogveenglanslibel *)	Somatochlora arctica
Korensla *)	Amosotis minima	Steenmarter	Martes foina	Kempse heidelibbel *)	Sympetrum
Kranskarwtj *)	Carum veridicillium	Tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus	Speerwaterjuffer *)	Coenagrion hastulatum
Krupplijn *)	Thymus praecox	Veldmuis	Microtus arvalis		
Lange zonnedauw	Drosera longifolia	Veldspitsmuis	Crocidura leucodon	Kevers (1)	
Liggende ereprijs *)	Veronica prostrata	Vos	Vulpes vulpes	Vliegend hert	Lucanus cervus
Moerasgamber *)	Teucrium scordium	Waterspitsmuis	Neomys fodiens		
Muurbloem	Erysimum cheiri	Wezel	Musela nivalis	Overige soorten (1)	
Naakte lathyrus *)	Lathyrus aphaca	Wild zwijn	Sus scrofa	Europese rivierkreeft	Asiacus asiacus
Naaldenkervel *)	Scandix peccen-venerts	Woelrat	Arvicola terrestris		
Prijscheefkelk	Arabis h. sagittata				
Roggelele *)	Lilium bulbiferum croceum	Zoogdieren marien (2)			
Rood peperboompje *)	Daphne mezereum	Gewone zeehond	Phoca vitulina		
Rozenkransje *)	Anemaria dioica	Grijze zeehond	Halichoerus grypus		
Ruw parelzaad *)	Lithospermum arvense				
Stofzaad *)	Monotropa hypopitys	Amfibieën (8)			
Scherpkruid *)	Asperugo procumbens	Alpenwater-salamander	Triturus alpestris		
Schubvaren	Ceserach officinarum	Bruine kikker	Rana temporaria		
Schubzegge *)	Carex leptocarpa	Gewone pad	Bufo bufo		
		Kleinne water-salamander	Triturus vulgaris		
		Meerkikker	Rana ridibunda		
		Middelse groene kikker	Rana klepton esculenta		
		Vinpoosalamander	Triturus helveticus		
		Vuursalamander	Salamandra salamandra		
		Reptielen (4)			
		Adder	Vipera berus		

*) soort die geen wettelijke bescherming had onder de Flora- en faunawet

BIJLAGE 4

JAARROND BESCHERMDE NESTEN (CATEGORIE 1-4)

Mogelijk dat in de loop der tijd per provincie de lijst met jaarrond beschermde nesten wordt aangepast. Voor een actuele stand van zaken dient altijd de stand van zaken in de desbetreffende provincie bekeken te worden.

Categorie 1-4: jaarrond beschermd

Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	4
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	4
Gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	2
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	3
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	4
Huismus	<i>Passer domesticus</i>	2
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>	3
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>	3
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	3
Ransuil	<i>Asio otus</i>	4
Roek	<i>Corvus frugilegus</i>	2
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	3
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	4
Steenuil	<i>Athene noctua</i>	1
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	4
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	4

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

BIJLAGE 5

LITERATUURLIJST

Broekhuizen, S e.a., Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht, 1992
Diepenbeek A, Twisk P, Veldgids diersporen, KNNV, Zeist 2013
IKC Natuurbeheer, Handboek natuurdoeltypen in Nederland, uitgeverij Judels&Brinkman, Delft, 1995
Meesters, G, Natuuratlas van Nederland, uitgeverij Icob b.v. Alphen aan den Rijn, 2001
Olsen L-H, Dier & spoor, KNNV uitgeverij, 2012
Ravon, De amfibieën en reptielen van Nederland, 2009
Sovon Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels, uitgeverij KNNV, Utrecht, 2002
Vogelbescherming Nederland, Topografische Inventarisatieatlas voor flora en fauna van Nederland, Zeist, 2003.

www.google.nl
minez.nederlandsesoorten.nl/soorten
www.natura2000.nl
www.nederlandsesoorten.nl
www.ravon.nl
www.synbiosys.alterra.nl
www.sovon.nl
www.vleermuizenindestad.nl
www.vogelbescherming.nl
www.vogelvisie.nl
www.zoogdiervereniging.nl